

VARTTI / LUKIJAN KUVAT

Helsingin Laajasalossa sattui 22. marraskuuta yhden ihmisen kuolemaan johtanut onnettomuus. Lukijan ottama kuva (oik.) tuli Sanoma Keskustiedotuksen Metron ja Vartin toimittukseen vain hetki onnettomuuden tapahtumisen jälkeen. Myös jääkipaleen rikkoman ikkunan kuvasi paikalla ollut lukija.

Ehkä yllättävin tulos oli se, että osa lukijoista piti yleisön ottamia uutiskuvia luotettavampina kuin ammattilaisten ottamia. Lukijoiden kuvia pidettiin välittöminä todisteina tapahtumapaikalta, ja niiden heikko tekninen laatu lisäsi osaltaan kuvan autenttisuutta.

Ihmiset haluavat luottaa uutiskuviin

DIGITALISOITUMINEN EI ole hävittänyt lukijoiden luottamusta uutiskuviin, osoittaa vastavalmistunut kotimainen tutkimus. Sen mukaan uutiskuvia katsotaan useimmiten hiljaisen luottamuksen vallas- sa, eikä kuvan aitoutta kovin helposti epäillä.

Tutkijat **Liina Puustinen** ja **Janne Seppänen** haastattelivat 30 suomalaista lehtien lukijaa. Hiljainen luottamus valokuvaan oli itsestään selvä taustaoletus useimmille, vaikka jo tutkimustilanne sai heidät katsomaan kuvia tavallista tarkemmin ja kriittisemmin.

Tulos vahvistaa asian, joka havaittiin amerikkalaistutkimuksessa jo 1990-luvun puolivälissä, uutiskuvien digitalisoinnin alkuvaiheessa. Lukijat luottivat uutiskuviin, vaikka heille oli tutkimuksen alussa esitelty kaikki digitaalisen kuvankäsittelyn temput. Tiedosta huolimatta lukijat halusivat uskoa kuviin ja pitää niitä autenttisina todisteina tapahtumista.

Lukijat siis tahtovat luottaa uutiskuviin, eivätkä 15 vuoden aikana paljastuneet digitaalisen kuvan manipulointitapaukset näytä hävittäneen tätä halua. Ammattiväen kannattaa ottaa asia tosissaan. Lukijoiden odotukset antavat vankan perustan ja motivaation erilaisille pyrkimyksille taata uutiskuvien luotettavuus. Sitä arvostaa myös uutiskuvien perimmäinen tilaaja, historia.

LUOTTAMUS UUTISKUVAAN rakentuu monista seikoista. Puustisen ja Seppäsen mukaan sitä rakentaa ensinnäkin julkai-

Merja Salo
Kuvallisen viestinnän ja valokuvauksen professori Taideteollisessa korkeakoulussa. merja.salo@uia.fi

sualusta. Luotettavana pidettyjen lehtien kuviin luotetaan enemmän kuin kevyempien ja sensaatiohakisempien. Aiheitaan epäilyttävimpinä pidettiin sodan ja politiikan kuvia. Myös voimakkaita tunteita herättäviä kuvia epäiltiin ja pidettiin tarkoitushakuisina.

Ehkä yllättävin tulos oli se, että osa lukijoista piti yleisön ottamia uutiskuvia luotettavampina kuin ammattilaisten ottamia. Lukijoiden kuvia pidettiin välittöminä todisteina tapahtumapaikalta, ja niiden heikko tekninen laatu lisäsi osaltaan kuvan autenttisuutta. Näitä kahta asiaa kannattaa miettiä tarkemmin.

Kännykkäkameralla otetut uutiskuvat välitetään julkaittavaksi tapahtumapaikalta sellaisenaan, eikä manipulointi ole lähetystilanteessa edes mahdollista.

Kuvia voidaan toki muokata toimituksessa tietokoneella, mutta tätä mahdollisuutta ei lukijakuvien kohdalla ilmeisesti haluttu nähdä.

Kuvan suora kulku ohikulkijan kännykästä painopinnalle tai ruudulle oli vakuuttava tae kuvan autenttisuudesta. Nopeus ja aika ovat voimakkaita autenttisuuden takaajia, koska ne eivät jätä tilaa manipulointille. Suora lähetys televisiossa tai netissä on tämän logiikan mukaan viattomin ja luotettavin kuvallinen viestinnän laji.

Autenttiseksi koettiin myös kuvan heikko tekninen ja esteettinen laatu. Kännykkäkameran kuva on epäterävämpi ja suttuisempi kuin parhailla ammattivälineillä otettu kuva. Amatöörit eivät yleensä hallit-

se ja noudata kultaisen leikkauksen kaltaisia kuvan sommittelusääntöjä, joten lukijakuvien esteettikka on sattumanvaraisempaa kuin ammattilaisten ottamien.

MIKSI heikkolaatuiset kuvat sitten koetaan autenttisemmiksi kuin visuaalista ammattitaitoa osoittavat? Tutkijat tarjoavat selitykseksi valokuvan semioottista indeksiä, sen erityistä jäljenkaltaista suhdetta esittämäänsä objektiin ja todellisuuteen. Toinen ja yhtä hyvä selitys saattaa löytyä niistä todellisuuden esittämistavoista, jotka ovat vakiintuneet yhtä lailla valokuvissa kuin kirjallisissa ja äänellisissä esityksissä.

Kirjallisuudessa tarpeettomat yksityiskohdat ovat tärkeä realismin tyylikeino. Todellisuuden tuntua luodaan kuvaillemalla runsain mitoin sellais- takin, millä ei juonen ja tarinan kannalta ole suurempaa merkitystä.

Uutistekstissä autenttisoijana ja todellisuusvaikutelman vahvistajana toimivat professori **Veikko Pietilän** mukaan luvut ja numerot. Televisiossa taas "sataprosenttinen teho" tarkoittaa kuvaa ja ääntä tapahtumapaikalta, ilman selostusta. Ajatus suodattamattomuudesta yhdistää näitä kaikkia.

Valokuvassa autenttisuuden vaikutelmaa luovat huolimaton sommittelu ja tekniset heikkoudet. Kun kuvaaja ei hallitse tekniikkaa eikä sommit-

tele näkymää, on kuin todellisuus itse näyttäytyisi kuvassa, kaikkein virheineen ja räikeyksineen.

Kuvajournalismissa kyteekin paradoksi: mitä paremmin kuvaaja hallitsee välineensä ja ilmaisukeinonsa, sitä vähemmän autenttiseksi hänen kuvansa ehkä koetaan.

Paradoksin voi järkevästi ratkaista käytännössä vain huolehtimalla julkaistun kuvatarjonnan monipuolisuudesta. Lukijoilta tuleva karhea kuva-aineisto voi muodostaa "autenttisuustaan", jota vasten ammattilaisten taidokkaat ja tulkinnalliset kuvat piirtyvät kuin kirkkaat tähdenlennot.

Yleisö arvostanee molempia, sillä Puustisen ja Seppäsen tutkimuksen mukaan yleisön visuaalisessa lukutaidossa ei ole vikaa.